

ΣΑΠΙΟ ΑΙΜΑ

Νά πώς μου δηγήθηκε τήν ιστορία αὐτή ὁ φίλος μου ὁ Γιάννης ὁ Ἄρρης, ἓνας μισόκοπος ἄνθρωπος, ὑπάλληλος σ' ἓνα ὑπουργεῖο καί λιγάκι λόγιος, γιατί ἔγραφε καί στίχους πότε πότε, χωρίς ὅμως καί νά τολμάη νά τοὺς δημοσιεύη γιατί ντρεπότανε φοβερά τόν ἑαυτό του καί τή θέση του.

— Τότε τρώγαμε σέ μιὰ ταβέρνα, μιὰ βρώμικη ταβέρνα ἐκεῖ μέσα στήν Ἀγορά. Σά μπήκαμε κεῖνο τὸ βράδι μέσα, μαζί μ' ἓνανε φίλο ποιητή, ἡ ταβέρνα εἶτανε γιομάτη. Ὅλα τὰ ξύλινα τραπέζια πιασμένα. Ἐργάτες, ὑπάλληλοι τοῦ ὑποθηκοφυλακείου, στρατιῶτες, ὑπαξιωματικοί, πρόσφυγες, τρώγανε σκυμμένοι πάνω στά πιᾶτα. Ἄλλοι εἶχανε τελειώσει τὸ φαγητό τους κ' εἶχανε ἀρχίσει τὸ πιτό. Ἄλλοι καπνίζανε, κουβεντιάζανε, ἓνας προσπαθοῦσε νά στεριώσῃ ἓνα τραγούδι μὰ δὲν τὸ κατάφερνε καί τὰ εἶχε βάλει μὲ τὸ λαρύγγι του πού δὲν τονέ βοηθοῦσε. Ἀληθινὰ ἡ φωνή του ἔβγαине πολὶ βραχνή σὰ νᾶβγαине ἀπὸ κανένα λαρύγγι καταστρεμμένο ἀπὸ κάποια παλιὰν ἀρρώστεια. Στὸ πατάρι καθόντανε καμπόσοι λόγιοι καί πίνανε. Ἡ συζήτηση τους πάνω στὸ φιλολογικὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, εἶχε ἀνάψει, παίρνοντας ἓναν προσωπικὸ χαραχτήρα ἓνας λόγιος εἶχε δημοσιέψει κείνη τὴν ἡμέρα σέ μιὰ φημερίδα ἓνα ἄρθρο ἐναντίον τῆς Ἀκαδημίας πού λογάριζε ἡ κυβέρνησις νά ιδρύσῃ. Αὐτοὶ πάλι θέλανε νά ιδρυθῇ ἡ Ἀκαδημία γιατί τὸ εἶχανε σίγουρο πὼς ὅλοι τους θὰ διοριζόντανε Ἀκαδημαϊκοί. Ἔτσι ἡ ὁργή τους ἐναντίον τοῦ ἄλλου, πού τοὺς χαλοῦσε τὴ δουλιὰ, ξέσπασε σ' ἓνα χυδαῖο, ἀγοραῖο ὕβρεολόγιο.

— Εἶναι ἄτιμος, φώναξε ἓνας νεαρός ποιητής, λιγάκι ἀλίθωρος.

— Ὅπου τονέ βρῶ, θὰ τονέ μπαταίσω μὰ τὸ θεό, πρόστσεσε ἄλλος ποιητής κι αὐτὸς πού μπορούσε νά τοῦ καταφέρῃ τις καλῆτερες ρίμες μὰ μὲ τὴ συμφωνία νά εἶναι ὅλες ἀνορθογραφημένες.

Οἱ ἄνθρωποι εἶχανε ἀγριέψει λές καί τοὺς χροπαξε κανεὶς κανέναν κόκκαλο πού τὸ εἶχανε καί τὸ γλύφανε ἤσυχα, μέσα ἀπὸ τὸ στόμα τους.

— Βρὲ τί κάνετε ἔτσι; Σάμπως κι ἄ γίνῃ Ἀκαδημαϊκὸς, ἔχουμε καμὶν ἐλπίδα ἐμεῖς; εἶπε ἓνας ἄλλος ἀπὸ τὴν παρέα.

— Πῶς; Γιατί δὲν ἔχουμε ἐλπίδα; ρώτησε ἓνας μὲ κόκκινη ἀπὸ τὸ πολὺ κρασί μύτη.

— Μά βέβαια. Δέν τὸ καταλαβαίνεις ; Ἀκαδημαϊκοὶ θὰ γίνουνε ὄλο καὶ γέροι. Χρειάζεται νὰ εἶναι γέροι, δὲ γίνεται ἀλιῶς. Ἦέροι ἢ στὸ κορμί ἢ στὸ μυαλό. Θὰ μπῆ αὐτὸ καὶ στὸν κανονισμό. Ὁ ὑποψήφιος Ἀκαδημαϊκὸς θὰ εἶναι ; ὑποχρεωμένος νὰ παρουσιάξῃ τὰ ἔργα του καὶ τὴν ἀρτηριοσκληρώση του. Ἐβίβα.

Σήκωσε τὸ ποτήρι του μὰ κανεὶς δὲν τονὲ μιμήθηκε.

— Μὰ κ' ἐγὼ δὲν εἶμαι κανένα παιδί, τί θοραεῖς ; τάχω περάσει τὰ σκοπάνια, εἶπε ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν κόκκινη μύτη, θυσιάζοντας τὴν ηλικία του στὴ δόξα μιᾶς Ἀκαδημαϊκῆς ἔδρας.

— Πάψε, δὲν εἶσαι.

— Εἶμαι, μὰ τὸ θεὸ.

Ἦίμενε σῶνει καὶ καλὰ νὰ περάσῃ γιὰ γέρος, γιὰ νὰ ἔχη ἔτσι πιὸ πολλές ἐλπίδες γι' Ἀκαδημαϊκός.

Ἐγὼ μὲ τὸ φίλο μου κοιτάζαμε νὰ βροῦμε καμιά θέση γιὰ νὰ καθήσουμε.

Ἄξαφνα ἀπὸ ἓνα τραπέζι, κάτω στὸ βάθος, ἀκούσαμε μιὰ γνωστὴ φωνὴ νὰ μᾶς καλῆ μὲ τὸνομα μας.

— Ἄ, ὁ Βάρνας, εἶπα ἐγὼ.

Βαδίσσαμε στὸ τραπέζι του. Στὸ τραπέζι του εἶτανε κι ἄλλος ἓνας, ἄγνωστος μας, ποὺ πρώτη φορὰ τονὲ βλέπαμε.

Ὁ Βάρνας μᾶς σύστησε τὸ φίλο του.

— Ὁ κύριος Νώντας, ὑπάλληλος καὶ φίλος καλός.

Ἐγὼ ξαφνιαστήκα λιγάκι.

— Στὸ ὑπουργεῖο τῆς Γεωργίας ; ρώτησα δίνοντας του τὸ χέρι.

— Ναί, μὰ ἔχι τώρα.

— Ἀπολυθήκατε ;

— Παραιτήθηκα ! Γιατί ; μήπως μὲ ξαίσετε ;

— Ἄ, ἔχι πρώτη φορὰ ἀκούω τὸνομά σας.

Δὲν ἔλεγα ἀλήθεια. Τὸνομά του τὸ εἶχα ἀκούσει κι ἄλλοτε πολλές φορές νὰ μοῦ τὸ ἀναφέρνῃ κάποια γυναίκα. Αὐτὸς εἶτανε. Νώντας, ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος.

— Γραμματέας ; εἶπα.

— Ναί, γραμματέας.

Ἦῖτανε ἓνας πολλὸ εὐχάριστος τύπος. Κυρίως φαινότανε ἓνας τύπος γυναικῆ γιατί ὄλο γιὰ γυναῖκες μᾶς μιλοῦσε. Κάποιοι στὸ τραπέζι

ανάφερε πῶς ἡ Μιμὴ Κλαιρόν εἶχε τὴν εὐεργετικὴ τῆς ἀπόψε τοῦ Παπαγιάννη.

— Ὡραία γυναίκα, εἶπε ὁ Νώντας δίνοντας σὴ μορφὴ τοῦ τὴν ἐκφραση μιᾶς μακρινῆς θύμησης.

— Ποιὸς τὴν ἔχει ; ρώτησε πάλε ὁ Βάρνας.

Ὁ φίλος μου πρόστεσε τὸνομα ἐνός γνωστοῦ χρηματιστῆ.

Ὁ Νώντας πῆρε ἓνα ὕρος ἐνήμερο.

— Τὴν εἶχε, δὲν τὴν ἔχει πιά. Τώρα τὴν ἔχει ὁ Κούμης.

— Τί εἶναι αὐτός ;

— Ἀξιομαχτικός τοῦ νουτικοῦ. Μὰ τί τὰ θέλετε ; Κανείς δὲν τὴν ἔχει γλεντήσει τὴ Μιμὴ περισσότερο ἀπὸ μένα.

Ὁ Βάρνας τὸν κοίταξε μ' ἐνκανε ζηλιαρικό τρόπο.

— Ἐσύ ;

— Ναι ἐγώ, γιατί ; δὲ σοῦ γιομίζει τὸ μάτι ; Μὰ ὄχι τώρα. Ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια. Εἶτανε τότε πού πρωτοῆθε ἀπὸ τὴ Σμύρνη. Ἄ! τότε ἔπρεπε νὰ τὴν βλέπατε τί κόμματος εἶτανε. Τώρα χάλασε.

— Μωρὲ αὐτὴ χάλασε ; Αὐτὴ χιλιάει κάθε βράδι κόσμο, εἶπε ὁ Βάρνας πού εἶχε πέσει σὲ μιὰ ξαφνικὴ μελαγχολία, γιατί δὲν εἶχε νὰ δειξῆ κι αὐτός μιὰ παρόμοια κητάχτηση.

— Ναι, δὲ σοῦ λέω, μὰ τότε εἶτανε ἀκόμα τρυφεράδι, ἄβγαλτι. Δὲ θὰ εἶτανε παρκαπάνω ἀπὸ δεκαεπτὰ χρονῶν. Ἄ, τί κορμί εἶτανε κεινο. Καὶ κάτι βυζάκια, πέτρα σωστή.

Μισόκλεισε τὰ μάτια του κ' ἔπεσε σὲ σιωπὴ σὰ νᾶθελε νὰ θυμηθῆ κάτι ἀπὸ τὰ παρκαμένα του.

Ἵστερα πρόστεσε.

— Αἶ, ρέ, χρόνια. Τί ζῶ

— Μὰ πῶς τὴν ἔχεις ; ρώτησε ὁ Βάρνας σὰ νὰ μὴ ἤθελε νὰ τοῦ συχωρήσῃ αὐτὸ τοῦ κατόρθωμά.

Ἄρχισε καὶ μιᾶς δηγήθηκε ἔλη τὴν ἱστορίαν τῆς γνωριμιᾶς τῆς. Πῶς τὴν εἶχε φέρει ἀπὸ τὴ Σμύρνη ἓνας ἠθοποιός γιὰ νὰ τὴν ξεμεταλλευτῆ ἀφοῦ τὴν εἶχε περιμαζέψει ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς δρόμους, πῶς τοῦ τὴν πῆρε Ἵστερα αὐτός μαζί μ' ἓνα ἄλλο, πῶς τὴν εἶχανε κρυμμένη ὀχτὼ μῆνες σ' ἓνα σπιτάκι, τέριμα Ἀχαρνῶν, ὅσο πού τὴν ἐπαρῆσαν ἐπὶ τέλους καὶ τὴν ἀφήσανε. Γιατί κι αὐτὴ εἶχε ἀργήσει νὰ στενοχωριέται. Ἦθελε νὰ πετάξῃ λεύτερα ὕψω ἀπὸ τὴ

κλουδί. Πώς μπήκε στην όπερέττα, στην αρχή κορίτσι, και πώς ύστερα, έμαξ ο διευθυντής άναγκάφυε τὸ ταλέντο και τις μυστικές χάρεις του κορμιού της, τηνε προβίδασε σὲ συμπρέττα ὅσο πού σιγά σιγά και με τήν ὑποστήριξη τῶ δημοσιογράφων ζετυλίχτηκε σὲ πρωταγωνίστρα πού ἔκανε κρότο στην Ἀθήνα.

Μέσα στο πλῆθος πού γιόμιζε τήν ταβέρνα, προστέθηκε τώρα κ' ἕνας στραβός με μιὰ φυτκρόνικα πού τὸν ὠδηγοῦσε ἕνα παιδάκι. Κάθισε σὲ μιὰ καρέκλα, ἔσκυψε τὸ κεφάλι του πάνω στη φυτκρόνικα κι ἄρχισε νὰ παίξει ἕνα κλαψιάρικο, μονότονο κομμάτι, σὰ νὰ σοῦ τραβοῦσε τᾶντερα. Πάνω στο πατάρι ἡ συζήτηση γιὰ τήν Ἀκαδημία εἶχε φουντώσει. Ὅλοι βρῖσκανε ἐθνική ἀνάγκη τήν ἴδρυση της, κι ὁ καθένας ἄφηνε νὰ ὑπονοηθῆ πὼς εἶτανε ἀδύνατο νὰ ἰδρυνθῆ σοβαρῆ Ἀκαδημία χωρὶς νὰ περιλάβῃ μέσα και τὸν ἑαυτὸ του.

— Και τὸ πατάρι ἐδῶ αὐτὸ, Ἀκαδημία εἶναι, ἀκούστηκε ἕνας νὰ φωνάζῃ με θυμό.

Τὸ παιδί τοῦ στραβοῦ ζύγωσε στο τραπέζι μας μ' ἕνα τασάκι τενεκεδένιο στο χέρι.

— Κάνετε, κύριοι, μιὰ βοήθεια γιὰ τὸν ἀόμματο, πού ἴδεν ἔχει μάτια,

Κάτι τοῦ δώσαμε και κείνο ἔφυγε γιὰ νὰ πάῃ σ' ἄλλο τραπέζι.

Ὁ Νώντας, ξακολουθοῦσε νὰ δηγιέται τὰ ἐρωτικά του κατορθώματα. Δὲ φρινότανε νὰ λήῃ οὔτε ψέματα οὔτε ὑπερβολές. Ἐμεῖς τὸν ἀκούγαμε με προτοχή και ζήλεια γιὰτὶ ἡ δική μας ζωὴ εἶτανε φτωχικὰ ἀπὸ τέτοια κατορθώματα. Στο διπλανὸ τραπέζι, ἕνας δημοσιογράφος ἔγραφε με μολύδι πάνω σὲ κάτι παλιόχαρτα, βικαιτικά, τὸ χρονογράφημα πού ἔπρεπε νὰ δημοσιευτῆ αὔριο στὴ φημερίδα του.

— Δὲ σὲ πειράζει ὁ θόρυθος ἐδῶ μέσα; τοῦ εἶπε ὁ ἄλλος πού εἶτανε παρὲς του.

— Τί νὰ με πειράζει; Ἀρλοῦμπες γράφω, ἀποκρίθηκε κείνος δίχως νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ χαρτί.

Ἄξαφνα παρατήρησε πὼς τὸ χαρτί του εἶχε σωθῆ. Ἐψάξε μέσα στὶς τσέπες του μήπως κι ἀνακκλύψῃ κανένα κομμάτι μὰ δὲ βρῆκε τίποτα. Πῆρε τότε ἀπὸ χάμω τὸ χαρτί πού τὸς εἶχε στρώσει ὁ μάγερς ἀντὶ γιὰ πετσέτα και ξακολούθησε ἤσυχος τὸ γράψιμό του. Σὰν τέλειωσε, σηκώθηκε ὀρθιος.

— Περίμενε μιὰ στιγμή νά πεταχτώ ὡς τὸ τυπογραφεῖο κ' ἔφτασα, εἶπε καὶ χυθῆκε ὄξω ἀνοίγοντα; μὲ δυσκολία δρόμο ἀνάμεσα στὰ τραπέζια.

Ὁ Νώντας εἶχε τελειώσει τὴ δῆγηση του κ' εἶχε βυθιστῆ σὲ μιὰ γλυκιὰ σιωπὴ σὰ ν᾿ἄθελε μὲ τὴν ἡσυχία του νὰ ξεκαθυμνηθῆ ὅλες τίς ἀξέχαστες στιγμὲς ποὺ εἶχε ζήσει.

— Τώρα ἔχεις καμιά; ρώτησε ὁ Βάρνης.

Κεῖνος ἔκανε ἓναν περιφρονητικὸ μορφασμό.

— Ἄ, τιποτένια πράγματα, γελοῖα πράγματα, ἔτσι γιὰ νὰ περνᾶει ἡ ὥρα καὶ νὰ βρισκόμαστε σὲ δουλιά.

— Καμιά θεατρίνα πάλε; ρώτησε ὁ Βάρνης.

— Μπα, δὲ βρεῖσται. Μιὰ ζωντοχόρα καμιά τριανταεὶς χρονῶν... Μὰ δὲν ἀξίζει νὰ γίνεσαι κουβέντα... Μιὰ, πὲς πῶς εἶναι καὶ τοῦ δρόμου...

— Εἶναι ὁμορφη;

— Μάτρια, πολλὲ μέτροιχ πράγματα. Δὲ σὰ; εἶπα; Ἔτσι γιὰ νὰ περνᾶει ἡ ὥρα, νὰ μὴν ξεχνᾶμε τὴν τέχνη μας. Τὴν εἶχε πρῶτα κάποιος φίλος μου κάμποσο καιρὸ. Ἐπειτα τὴν ἐβρέθηκε αὐτὸς καὶ μού τὴν ἔφρησε μόνον. Μὰ δὲν ἀξίζει νὰ γίνεσαι τώρα λόγος. Πηλιογυνηκοῦλες τοῦ δρόμου. Τὸ κακὸ ποὺ γράσαμε πιά καὶ δὲν ἔχουμε καὶ λεφτά. Ἄλιῶς; ξάκιρμε καλὰ τὴ δουλιά μας.

Ἐγὼ εἶχα πέσει σὲ σιωπὴ.

— Δὲ λέτε καὶ σεῖς τίποτα; μού εἶπε ὁ Νώντας.

— Τί νὰ πῶ; Ἡ ζωὴ μου εἶναι πολὶ φτωχιά, πολὶ μίσηρη...

Ὅστε ὑπερετούσατε μιὰ φορὰ στὸ ὑπουργεῖο τῆς Γεωργίας;

— Γραμματέας.

— Μιὰ Σμαρῶ, μιὰ ζωντοχόρα, τὴν ἔχετε γνωρίσει;

Κεῖνος; σὰ νὰ ξαφνιαστήσει.

— Σμαρῶ, ζωντοχόρα... Μιὰ μελαχρινή, πολὶ μελαχρινή, κοντὴ μὲ κομμένη μαλλιά, πρόστεσα ἐγὼ.

— Ναι, γιὰ σταθῆτε, κάτι θυμᾶμαι... Σμαρῶ... ναι, ναι... Κάποτε τὴν εἶχα γνωρίσει στὸ δρόμο, ὄχι, σε κάποιον ζαχαροπλαστεῖο... μού τὴν εἶχε γνωρίσει κάποιος φίλος μου, ἀπάντησε ὁ Νώντας καὶ μὲ κοίταξε καλὰ καλὰ μέσα στὰ μάτια.

Καθῆσκαμε κεῖνο τὸ βράδι μέσα στὴν ταβέρνα ὡς τὰ μεσάνυχτα.

Τώρα τὸ μαγαζὶ εἶχε ἀδειάσει. Μέσα δὲν εἶχανε ἀπομείνει ἄλλες παρῆς, παρὰ οἱ λόγιοι πάνω στὸ πατάρι, πού συζητούσανε ἀκόμα γιὰ τὴν Ἄγκδημία, ἔμετς, καὶ μιὰ παρῆα ἀπὸ κατώτερους ταχυδρομικοὺς πού μιλούσανε γιὰ κάποιον ἀπεργίχ πού σκεδιάζανε κείνες τὶς μέρες.

Ὁ ταβερνιάρης εἶχε κλείσει τὶς πόρτες, κ'εἶχε σῆσει τὰ περισσότερα φῶτα. Ὁ μάγερας εἶχε ἀδειάσει τὰ λίγα ἀπομεινάδια τῶ φαγιῶν ἀπὸ τοὺς τετσερέδες μέσα στὰ πιάτα, ξεζώστηκε τὴ λιγδιασμένη του ποδιά, φόρεσε τὸ σακκάκι του κ' ἔφυγε.

Σηκωθήκαμε κ' ἔμετς νὰ φύγουμε. Φύγανε κ' οἱ ταχυδρομικοί. Ἀπομένανε μόνο οἱ λόγιοι.

— Παιδιά, καιρὸς νὰ κοιμηθοῦμε, φώναξε ἀποκάτω ὁ ταβερνιάρης. Καὶ πρόστισε.

— Μωρέ, τι λίμα αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι; Ἀπὸ τὸ ἀπόγιομα ἔχουνε πού σαλιαρίζουνε.

Στὸ δρόμο ἐγὼ εἶχα μείνει λίγο πάρα πίσω.

Ὁ Νώντας μὲ ζύγωσε τότε, μ' ἔπιασε μπράτσο καὶ μοῦ εἶπε.

— Τηνὲ ζαίρετε λοιπὸν αὐτὴ τὴ Σμαρῶ ;

— Ναί, μοῦ εἶναι γνωστή, τοῦ ἀπάντησα μὲ ὕφος ἀδιάφορο.

— Δηλαδή καμὶὰ συγγένισσα σου ;

— Ὅχι.

— Ἐρωμένη σου ;

— Ἀστειεύεσαι ; Ἀπλῶς τηνὲ γνωρίζω.

— Ὡστε δὲ σὲ δένει τίποτα μαζί της ;

— Μὰ πῶς σοῦ ἤρθε αὐτὴ ἡ ἰδέα ;

— Μοῦ φάνηκε, ἔτσι ὅπως μὲ κοίταζες.

— Ἰδέα σου. Ὡστε εἶναι αὐτὴ πού μὰς δηγήθηκες ;

— Θέλεις νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια ;

— Ἔτσι ἀπὸ ἀπλὴ περιέργεια.

— Αἶ, λοιπὸν, αὐτὴ εἶναι.

— Τὸ ὑπόθεσα.

— Μὰ τί νὰ τὴν κάνης. Δὲν ἀξίζει τίποτα. Κι ὁμορφη δὲν εἶναι καὶ μεγάλη στὰ χρόνια εἶναι κ' ἔπειτα κείνος ὁ τρόπος τῆς, ἡ ἑμιλία τῆς... δὲ σοῦ φαίνεται σὰν ἀπάχισσα ;

— Ναί, ναί, ἀκριβῶς σὰν ἀπάχισσα. Ὡστε τὴν ἔχεις ;

— Μοῦ κόλλησε, δὲ σοῦ εἶπα ; Μοῦ τὴνὲ μεταβίβασε ὁ φίλος μου

για να την ξεφορτωθῆ ἀπὸ τῆ ράχη του. Μὰ κ' ἐγὼ λογιζομᾶζω νὰ τῆς δώσω τὸ πανί της. Δὲ μοῦ ἀρέσει. Ἐπειτα φοβᾶμαι κιάλας.

—Φοβᾶσαι ;

—Ναί, καμιὰν ἀρρώστεια. Τὴνὲ βλέπω ὅλο ὄξω, μ' ἀλεί μ' ὅλον τὸν κόσμο. Ἐκίρω κ' ἐγὼ, μπορεῖ νὰ μοῦ κολλήσῃ καὶ τίποτα.

—Βέβαια χρειάζεται προσοχή, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι ὅπως τὸ λές.

—Μὰ τί διάολο ἐμεῖς οἱ ἄντρες. Ἐγὼ πού τὰ λέω αὐτά, ἐγὼ εἴμουνε πάλε χτές μαζί της στὸ Χαλάντρι.

—Στὸ Χαλάντρι ; ξαναεῖπα ἐγὼ σὰ νὰ μὴν εἶχα ἀκούσει.

—Ναί, εἶχαμε πάει ἀπὸ τὸ πρωὶ μὲ τὸ αὐτοκίνητο, μαζί καὶ μὲ κάποιον φίλο μου. Μείναμε ὅλη τὴ μέρα καὶ γυρίσαμε ἀργὰ κατὰ τὰ μεσάνυχτα. Κατακλαδαίνεις τῶρα, εἶπε μισοκλείνοντάς τὰ μάτια του.

—Κ' οἱ δύο σας ;

—Θέλει ρώτημα; Τὴνὲ γλεντήσαμε καλά. Μὰ τί νὰ τὴν κἀνης; Δὲν ἀξίζει τίποτα. Ἐπειτα ἔμα ἔχης καὶ τὸ φόβο τῆς ἀρρώστειας.

Ἄ Βάρνας μᾶς ζύγωσε.

—Τὶ λέτε σεῖς ὅλη τὴν ὥρα ;

Ἄστερα πρόστετε.

—Πᾶμε στὸ ὑπόγειο τοῦ Ἀγγελῆ. Ἐγὼ ἀνοίξει ἕνα γιοματᾶρι πρῶτης.

Συφωνήσαμε.

Σὲ λίγο κατεβαίναμε στὸ ὑπόγειο πού εἶχε μισοκλειστή τὴν πόρτα του. Κάτω διακρίναμε μιὰ παρέα σ' ἕνα τραπέζι. Εἶτανε ὅλοι γνωστοὶ μᾶς. Φαίνεται πὼς προηγήτερα ὁ μάγειρας θὰ εἶχε ψήσει μπειτζόλες γιατί ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶτανε ἀκόμα γιοματῆ καπνούς.

Μόλις μᾶς εἶδανε ἀπὸ τὸ τραπέζι νὰ κατεβαίνομε, μᾶς φωνάξαν.

—Καλῶς ὠρίσατε, καλῶς ὠρίσατε

Καθίσταμε κ' ἐμεῖς στὸ τραπέζι, πού εἶτανε γιοματῆ ἀποφάγια, κομμάτια ἀπὸ ψωμί, κόκκαλα, πορτοκαλόφλουδες, πού κολουπούσανε ὅλα μέσα στὸ κρασί, τὸ χυμένο πάνω στὸ τραπέζι...

Στὴν παρέα εἶτανε κι ὁ Δεσπούκης ὁ ἠθοποιός. Εἶχε πιῆ κ' εἶχε ἕνα κέφι τρώμερό. Ὅλη τὴν ὥρα αὐτὸς μιλοῦσε κ' οἱ ἄλλοι ἀπολαδοκίνανε τὰ χωρατὰ του. Μὲ ἐπιτυχία ἀφάνταστη κατῶρθωνε νὰ παρασταίη τοὺς Μενιδιάτες, τοὺς Ζακυθινούς, τοὺς Κορφαίτες, τοὺς Κεφαλωνῆτες, τοὺς Κρητικούς. Ἀκόμα ἔπαιζε καὶ τὸ ρόλο μιᾶς Ἀδερφῆς νοσοκομείου τὴν

ώρα που διορθώνει τὰ μαλλιά της και καλεί με τὸνομα τους καθεμιά ἀπὸ τὶς συντρόφους της. Εὐλακία, Ζαχαρούλα, Πηγὴ, Θεοφανώ. Καὶ συνάμα διορθώνει καὶ τὴ χωρίστρα της. Ἐπειτα ἔδραλε τὴν Ἀδεοφὴ αὐτῆ, νὰ παγγέλην ἓνα ποίημα, πού θὰ μπορούσε νὰ κοκκινίση καὶ ἄλογο.

Ὅλοι γελοῦσαν. Ὁ Δεσπούκης εἶτανε ὁ ἥρωας τῆς παρέας.

Μόνον ἐγὼ δὲ γελοῦσα. Εἶχα πέσει σὲ μιὰ βραθιὰ συλλογὴ καὶ μελαγχολία, πού μοῦ ἔπνιγε τὴν καρδιά. Τὸ καλὸ πού ἔλοι εἶτανε ἀπασχολημένοι μετὰ χωρικά τοῦ Δεσπούκη κα' ἔτσι, δὲν εἶχανε καιρὸ νὰ προσέξουνε πῶς ἐγὼ εἴμουνε σὰν ἓνας ξένος στὴν παρέα τους. Ἔτσι γλύτωνα ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴ ὑπεχρεωτικότητά τῶ φίλων. Γιατὶ δὲ μιλάει, γιατί δὲ γελάει; Μόνον γιατί δὲν πίνεις; ἢ δὲ θὰ μπορούσανε νὰ μοῦ εἰποῦνε γιατί ἀληθινὰ κείνο τὸ βράδι με εἶχε κυριέψει μιὰ δίσφα ἀτόπητη. Ἐπινα, ἔπινα καὶ ἔσο ἔπινα, τόσο ἤθελα ἀκόμα νὰ πιῶ. Κι αὐτὸ ὄχι γιατί διψοῦσα. Οὔτε κατακάθαινα τί ἔκανα. Ἐπινα μηχανικὰ μὲ ἤθελα, πάντα νὰ φέρνω τὸ ποτήρι στὸ στόμα, ἔστω καὶ γιὰ νὰ βρεῖω μόνον τὰ χεῖλιά μου.

Σὰ βγήκαμε ὄξω—ἡ ἀλήθεια πῶς μᾶς ἔδιωξε ὁ ταβερνιάρης—ὁ Δεσπούκης ἔβγαλε κάτι οὐρλιάσματα σὰν ἄνθρωπος πού τάχα κιντυνεύει. Οἱ σφουρίχτρες τῶ χωροφυλάκων ἀρχίσανε νὰ σφουρίζουνε τρελά καὶ σὲ λίγο μαζώχτηκε γύρω μας ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων πού τρέξανε ἀπὸ τὰ γειτονικά σοκάκια. Ὅλοι εἶτανε βέβαιον πῶς κάτι σοβαρὸ συμβαίνει. Ἐνας ὑπόδειξε τὸ Δεσπούκη. «Αὐτός, αὐτός φώναξε». Οἱ χωροφυλάκοι θέλανε νὰ τὸν ὀδηγήσουνε στὸ τμήμα. Κεῖνος προσπαθοῦσε νὰ τοὺς πείσῃ πῶς εἶτανε ἀδύνατο νὰ εἶναι κύριος πού φώναξε. Κι ἀμέσως ἀλλάξε τὸν τόνο τῆς φωνῆς του. «Δὲ βλέπετε, κύριε χωροφύλακες; ἐγὼ ἔχω φρυγγίτιδα. Πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ φώναξω ἐγὼ;» ἔλεγε μετὰ κλαψιάρικη φωνή.

Ἀλήθεια. Στὴ φωνὴ του εἶχε δώσει τὴν ἓνα τόνον βραχνὸν σὰ νά-τανε ὁ λαρυγγίτης του ὁλότελα κλειστός ἢ σὰ νὰ ἔπασκε ἀπὸ φτίση.

Στὰ τελευταῖα ὁ χωροφύλακας δέχτηκε νὰ ἀγνωρίσῃ τὸ πρῆμα γιὰ χωρατὸ καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ φύγουμε.

— Ἄστεϊα, ἀστεϊα, εἶπανε μερικοὶ

— Δὲν ξαίρω ἐγὼ ἀστεϊα. Μποροῦσε νὰναι καὶ τίποτα προπαχνητιστὲς, μουρμούρισε θυμωμένον ὁ χωροφύλακας, φεύγοντας,

Τὶ ἐννοοῦσε μὲ τὴ λέξη «προπαγαντιστές», δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω.

Δὲ φαντάζομαι νὰ μὴν κατάλαβες τώρα πῶς ἡ Σμαρῶ αὐτὴ εἶτανε ἐρωμένη μου. Δηλαδή ἐρωμένη μου ὄχι· εἶτανε μιὰ γυναῖκα γιὰ νὰ περνώρῃ ἢ ὦρα. Μὰ τὴν εἶχα χρόνια ἀρκετὰ κ' ἡ γνωριμιὰ μας δημιουργοῦσε ἓνα στενὸ δεσμὸ πού θὰ μοῦ εἶτανε κάπως δύσκολο νὰ τονε διαλύσω.

Τὴν ἄλλη μέρα τὴν ἐπέριμενα στὸ σπίτι μου.

Ἦρθε ἀνύποπτη. Ἐγὼ εἶχα ἓνα βαρὶ ὕφος. Δὲν ὑπόπτεψε στὴν ἀρχὴ τίποτα καὶ ἀρχίσε τὰ συνηθισμένα της.

— Δὲ ντρέπεσαι, τῆς εἶπα, νὰ μὲ κοιτᾷς ; δὲ ντρέπεσαι νὰ μπκίνης ἐδῶ μέσα ;

— Αἶ, σὲ κκλό σου, τί τρέχει πάλε ;

— Θάρχίσης πάλε νὰ μοῦ ἀραδιάζης ἡλίθιες δικαιολογίες;

— Μὰ σοῦ ὀρκίζομαι, δὲν ξαίρω τί θέλεις νὰ εἶπῃς;

Ἐκανε νὰ πέσῃ ἀπὸ πῶ μου μὰ ἐγὼ τὴν ἐσπρωξά μὲ τὸ πο ἀπότομο.

— Γιατί μοῦ φέρνεις ἔτσι βάρβαρα ; εἶπε μὲ παραπονοιαρικό τόνο.

— Γιατί εἶσαι μιὰ πόρνη.

Ἐκανε πῶς ζιμπάστηκε.

— Πόρνη! Ἐγὼ πόρνη ; Καὶ μοῦ τὸ λές ἔτσι κατὰμουτρα ;

— Γιατί νὰ μὴ σοῦ τὸ πῶ ἀφοῦ εἶσαι. Δὲν εἶσαι ; τολμᾷς νὰ τὸ ἀρνηθῆς ;

Ἐρχισε νὰ κλαίῃ.

— Νὰ θάψω τὴ μαμά μου, δὲν ἔχω εἶδηση ἀπὸ αὐτὰ πού μοῦ λές.

Ἐποκρινότανε κκλά τὸ ρόλο τῆς ἀθώας.

— Νὰ θάψῃς τὴ μαμά σου ; Καὶ δὲν τρέμεις πού τὸ λές αὐτό;

— Τὸ λέω γιατί εἶναι ἀλήθεια.

Τότε ἀναγκάστηκα νὰ τῆς τὰ φανερώσω ὅλα. Ἐμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Αὐτὸ δὲν τὸ περίμενε. Ζαλίστηκε, σάστισε, κἀτι δοκίμασε νὰ εἶπῃ μὰ εἶτανε τόσο κουτό, τόσο ἡλίθιο, τόσο ἀσυνάρτητο. Στὰ τελευταῖα ἀναγκάστηκε νὰ χαμηλώσῃ τὸ κεφάλι της καὶ νὰ σιωπήσῃ.

— Κκὶ τώρα ; ψιθύρισε ὕστερις ἀπὸ ὦρα.

— Τώρα; Δὲν πιστεύω πῶς θάρχης τὴν ἀναίδεια νὰ μοῦ ζητήσης νὰ σὲ ξανασυχωρῶσῃ. Σὲ συχώρεσα, θυμᾷσαι, τόσες καὶ τόσες φορές, γιατί

ἐκλαιγες μπροστά μου κ' ἐγώ ὁ ἡλίθιος πίστευα στὰ δακρυά σου καὶ σὲ λυπόμουνε. Τώρα ὅμως δὲ θὰ τὸ ξεκαπάθω. Θὰ φύγης, θὰ φύγης τὴ φορὰ αὐτὴ καὶ δὲ θὰ ξεκαπατήσης πιά ἐδῶ μέσῃ. Πόρνη !

Μοῦ ἔπεσε στὰ πόδια.

— Λυπήσου με, τί θὰ γίνω ἔμα μὲ διώξης ἐσύ ; Ἡ μαμά μου εἶναι ἄρρωστη. Θέλεις νὰ καταντήσω στοὺς δρόμους ;

Κ' ἐκλαιγε, ἐκλαιγε, καὶ μοῦ ἔπιανε τὰ πόδια καὶ μοῦ φιλοῦσε τὰ χέρια καὶ μὲ ἰκέτευε νὰ τὴνὲ συχωρέσω.

— Σὲ γέλασα πολλές φορές, ἔχεις δίκιο. Τώρα ὅμως, σοῦ τὸ ὀρκίζομαι, δὲ θὰ σοῦ δώσω ποτέ, ποτέ πιά, ἀφορμή. Θὰ γίνω καλὴ, δική σου, ὀλόκληρὴ δική σου. Σοῦ τ' ὀρκίζομαι.

Ποῦ τὰ εἶχε κείνα τὰ δάκρυα ; Βρύστες ἀστέρευτες τὰ μάτια της.

Αἶ, νὰ μὴ σοῦ τὰ πολιλογῶ, τὴνὲ συχωρέσα. Δὲ βρῆκα τὴ δύναμη νάντισταθῶ στὰ δακρυά της. Ἡ ταπεινώσῃ της, ἡ συντριβὴ της λυγίσανε τὴν ἐπιμονή μου. Ὑποχώρεσα ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια ὄχι ἀπὸ αἵσθημα ἀγάπης. Σοῦ εἶπα, δὲν εἶτανε ἀγάπη ἐκεῖνο ποῦ μὲ ἔδενε μαζί της. Πέστο συνήθεια, οἶχτο, ἀνάγκη.

Τὴν ἔπιεσα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴνὲ σήκωσα ἀπὸ χάρμη.

— Ὡστε μετανιώνεις ἀληθινά ;

— Ἐχεις τὸ λόγο μου. Θὰ μὲ ἴδῃς.

— Σὲ συχωρᾶω γιὰ τὴν σὲ λυπᾶμαι. Κοίταξε νὰ κρατήσης τὸ λόγο σου γιὰ τὴν ἄλλη φορὰ δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζης τίποτα ἀπὸμένα.

Ἐνωθῆ τὴν εὐχαρίστηση τοῦ ἀνθρώπου ποῦ κάνει μιὰ καλὴ πράξη. Κατώρθωσα νὰ νικήσω τὴ σκληράδα μου καὶ αὐτὸ μὲ ἱκανοποιούσε.

Ἀπὸ τότε οἱ σχέσεις μας εἶτανε κανονικὲς μὲ ψυχρὲς. Στὸ βάθος ὑπῆρχε πάντοτε κάτι ποῦ μοῦ τὴν κρατοῦσε σὲ ἀπόσταση. Μὰ φρόντιζα νὰ εἶμαι ἀπέναντι της εὐγενικὸς καὶ φιλικὸς ἀφοῦ δὲν μποροῦσα νὰ μὲν θερμὸς.

Μιὰ βδομάδα ἀργότερα συναντᾶω στὸ δρόμο τὸ Νάντα. Μόλις μὲ εἶδε, ἔτρεξε κατὰ πᾶν μου πιγμένο, στὰ γέλια.

— Ἄν τὸ βρῆς ποῦ πηγαίνω ; μοῦ φώναξε.

— Ἀδύνατο νὰ τὸ μαντέψω.

— Στὰ Προπύλαια.

— Σπουδάζεις ἀρχαιολογία ;

— Σπουδάζω γυναικολογία. Στὰ Προπύλαια ποῦ εἶναι ὄχι πάνω

μά κάτω από τὴν Ἀκρόπολη. Μὰ ἀλήθεια δὲν τὴν ξαίρεις; αὐτὴ τὴ μύρα;

— Ἄ, μπουραρία εἶναι;

— Μπουραρία μὲ ἰδιαίτερα καμαράκια ἀνκαυτικώτατα. Καταλαβαίνεις;

— Ναι, ναι. Σοῦπες πάλι στὰ χέρι κανένα κλεπούρι;

— Δὲ βαριέσαι; πού νὰ βρεθῆ κινούρι; Νά, ἢ Σμαρῶ εἶναι;

— Ἄ, ἢ Σμαρῶ, ἐκεῖνη ἢ παλιά πού μοῦλεγε;

— Ἐκεῖνη.

— Καὶ τί ὥρα θὰ συναντηθῆτε;

— Τώρα πάω νὰ τὴν περιμένω μέσα στὸ καμαράκι.

Τὸν ἀποχαίρετσα γιατί βιαζότανε. Ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψει καὶ τὰ σύννεφα προβάλλανε χροσὰ κάτω στὸ Σαρωνικό. Δὲν εἶχα καμιά ἀφιβολία πῶς μοῦλεγε ἀλήθεια καὶ γι αὐτὸ ἀποφάσισα νὰ παραμονεύω.

Δὲν περίμενα καὶ πολὺ. Σὲ λίγο ἀληθεια πρόβαλε ἀπὸ τὸ δρόμο ἡ σιλουέττα τῆς Σμαρῶς. Βάδιζε βιαστικὰ καὶ ἀνύποπτη γιατί τὸ πρῶτο σκοτάδι τὴν προστάτευε. Ἐγὼ βγήκα ἀπὸ τὴν κρυψώνα μου καὶ τὴν παρακολούθησα ἀπὸ μακριά.

Ὅμοιογῶ πῶς εἴμαστε παραγμένοι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν'ἀγαπάη κανεὶς μιὰ γυναικίκα γιὰ νὰ θλίβεται ἅμα τὴν βλέπῃ στὴν ἀγκαλιὰ ἐνὸς ἄλλου. Κ' ἐγὼ ἤξαιρα πῶς σὲ λίγο ἢ Σμαρῶ θὰ βρισκότανε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ φίλου μου. Αὐτὸ ἔδὲ μοῦ γκεμίζε κανένα ἀνώτερο ἰδανικό, μοῦ πλήγωνε ἕμωσ — τὸ μολογῶ — τὸν ἀντίκειο μου ἐγωϊσμό. Ἐπειτα δὲ φανταζόμαστε ποτὲ πῶς θὰ μπορούσε τόσο γλήγορα νὰ ξεχάσῃ τοὺς ἄρκους τῆς, τὰ δάκριά τῆς. Τί ἔπρεπε νὰ κάνω κείνη τὴ στιγμή; Τί θάκανες ἐσὺ ἂν εἴσουςε στὴ θέση μου; Νὰ τὴν ἀφήσω νὰ προχωρήσῃ, νὰ μπῆ στὴ μπουραρία, ἢ νὰ τρέξω, νὰ τὴν κρατήσω καὶ νὰ τῆς φωνάξω ἀπὸ πᾶς; τί μοῦ εἶπες; τί μοῦ ὠρκίστηκες; Ξέχασες τὰ δάκριά σου;

Εἴμαστε ἀνίκανοι τὴ στιγμή αὐτὴ νὰ πάρω μιὰν ἀπόφαση. Ἐτσι πρόφτασε κείνη καὶ χώθηκε μέσα δίχως νὰ προλάβω νὰ τὴν κρατήσω.

Εἶχα τὸν ἠρωϊσμό—ἢ τὴν ἀφιλοτιμία, ὅπως θέλεις χαρακτηρίσει το—νὰ περιμένω ὅσο νὰ βγῆ. Βγήκε μόνη. Εἶχανε φαίνεται συμφωνήσει νὰ φύγουνε χωριστά.

Είτανε σκοτεινά και κείνη βιάδιζε γλήγορα είτε γιατί φοβότανε είτε γιατί βιαζότανε κάπου να πάη.

Βγήκα από τὸ μέρος πού παραφύλαγα κ' ἔτρεξα ἀπὸ πίσω της. Τὴν ἔπιασα ἀπὸ τὸ χέρι. Κείνη τρόμαξε κ' ἔβγαλε μιὰ φωνή. «Α!»

— Λοιπόν; τί λές τώρα; Εἶσαι ἢ δὲν εἶσαι μιὰ πόρνη; τῆς εἶπα.

Τάχασε! Σὲ ὄλο τὸ διάστημα πού ἐγὼ τῆς μιλοῦσα μὲ λέξεις πού ἢ καθεμιὰ εἴτανε σίδερο ἀναμμένο, κείνη δὲν ἀνοιξε οὔτε μιὰ φορὰ τὸ στόμα της. Τί ἄλλεγε; Τί νὰ δικαιολογηθῆ; Τώρα δὲ χωροῦσε πιὰ καμιὰ δικαιολογία.

Ἐἴχμε μπῆ στὴν πόλη.

— Πρέπει νὰ φύγω. Μὲ περιμένει ἡ μαμά μου, ψιθύρισε.

— Σὲ περιμένει βέβαια νὰ τῆς πᾶς τὴν εἰσπραξή, πόρνη, τῆς σφύριξα στὸ αὐτί σὰ φεῖδι.

Μὲ ἄφησε κ' ἔφυγε τρέχοντας.

Ἐγὼ τὴν ἀκολούθησα ἀπὸ μακριά, δὲν ξαίρω γιατί.

Ἐφτάσε σ' ἓνα παλιόκκικο, κάτω στὸ Μεταξουργεῖο, καὶ χώθηκε γλήγορα μέσα σὲ μιὰ μάντρα. Θεέ μου τί μάντρα εἴτανε αὐτή! Μέσα φαινότανε μερικά καμαράκια, ἀλλὰ ἰσόγεια, ἄλλα πάνω σ' ἓνα παλιὸ χαγιάι: ὅπου ἀνέβαινε κανεὶς μὲ τρία τέσσερα χτιστὰ σκαλάκια.

Ἐγὼ δὲν ἤξαιρα τί ἔκανα.

Χώθηκα κ' ἐγὼ μέσα στὴ μάντρα. Σὲ μιὰ γωνιὰ εἶδα ἓνα ἄλογο δεμένο πίσω ἀπὸ ἓνα κάρο, γυρισμένο ὄρθιο.

Κείνη ἀνέβηκε βιαστικά τὰ σκαλάκια καὶ χώθηκε σ' ἓνα καμαράκι, πού φαινότανε λίγο φωτισμένο.

Ἀνέβηκα κ' ἐγὼ μὲ κίντυνο νὰ μὲ πάρουνε καὶ γιὰ κανένα λωποδύτη. Ἦθελα νὰ γνωρίσω τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπιτιοῦ της πού δὲν τό εἶχα ἰδῆ ποτέ. Ζύγωσα στὸ τζάμι καὶ κοίταξα μέσα. Στὸ φῶς ἑνὸς καντηλιοῦ εἶδα μιὰ γυναίκα ξαπλωμένη πάνω σ' ἓνα παλιοκρέβατο. Θεέ μου, τί ἀθλιότητα εἴτανε κείνη. Πῶς ζούσανε ἄνθρωποι μέσα σὲ κείνο τὸ καμαράκι τὸ γυμνὸ ἀπὸ κάθε ἔπιπλο, μὲ τὸ χαμηλὸ νταβάνι πού σοῦ καθότανε στὸ στήθος.

Ἡ Σμαρὴ ζύγωσε στὸ κρεβάτι, ἔσκυψε πάνω στὴν ἄρρωστη καὶ κάτι τῆς εἶπε. Ὑστερα τὴν εἶδα νὰ ζυγώνη στὸ καντήλι πού εἴτανε πάνω σ' ἓνα γραπεζάκι, νὰ σηκῶνῃ τὸ φουστάνι της, νὰ κατεβαζῇ τὴν

κάλτσα της κάτω από την καλτσοδέτα της και να τραβάει ένα χαρτονόμισμα έτσι όπως κάνουνε και στα μπορντέλα. Δεν ξεχώρισα καλά με μου φάνηκε πως είτανε ένα είκοσπεντάρικο.

— Ένα είκοσπεντάρικο τής έδωσε, είπα με τὸ νου μου. Ἰσπερα άνοιξε ένα ντουλαπάκι, πήρε ένα μπουκάλι και τράβηξε προς την πόρτα. Ἐγὼ τρύπωσα να μη με ίδη. Σά βγήκε ὄξω, έτρεξα από πίσω της. Τὴν είδα να διευτύνεται στο γειτονικό φαρμακείο. «Κάποιο φάρμακο για τὴ μητέρα της θ'άγοράση» σκέφτηκα.

Έτσι είτανε, ὅπως τὸ σκέφτηκα. Ἄπο τὸ δρόμο είδα τὸ φαρμακοποιὸ να πιάνη τὸ μπουκαλάκι και να τὸ γιομίζει με κάποιο ὕγρὸ.

Τώρα τὴν άφησα να γυρίση μοναχή της στο σπίτι. Είχα άρκετὰ ίκανοποιήσει τὴν περιέργεια μου.

Ἐγὼ δὲ γύρισα άμέσως στο σπίτι μου. Ἡ ταραχή μου χρειάζότανε ὦρα πολλή για να κατακάτση και θά είτανε περιττὸ να ταλαιπωρηθῶ στο κρεβάτι μου ζητώντας τοῦ κάκου τὸν ὕπνο. Ἐπειτα ἤξαίρα τὸν έκυτό μου. Ἄμα είμουμε συγκινημένοι είτε για κακὸ είτε και για καλὸ, έπρεπε να ξεγράψω τὸν ὕπνο για κείνο τὸ βράδι.

Κάθησα σ' ένα καφενεδάκι τῆς συνοικίας μου ὡσαμὲ τὴν ὦρα πού ὁ καφετζῆς άρχισε να μαζεύη τις καρέκλες και να λιγοστεύη τὰ ρῶτα. Δεν ξαίρω πως μιὰ παράξενη μεταβολὴ είχε τώρα δημιουργηθῆ μέσα μου. Ἡ κρυφὴ επίσκεψη μου στο σπίτι τῆς Σμαρῶς, τὸ θεάμα τῆς άρρωστης μάννας της, ἡ σπουδὴ τῆς Σμαρῶς να τρέξη να τῆς αγοράση τὸ γιαιτρικό της με τὰ λεπτὰ πού είχε πάρει βέβαια από τὸ φίλο της, ὅλα αὐτὰ ὁμολογῶ με κάνανε τώρα να βλέπω κάπως άλιώτικα τὴ Σμαρῶ. Δὲ θέλω να πῶ πως τὴνέ συχῶρεσα, ἢ πως δικιολόγησα τέλεια τὸ φέρεσιμο της. Μὰ ένιωθα πως είχα φανῆ άπεναντί της ὕπερβολικὰ σκληρὸς και βάνουσος. Ὡς τόσο ξακολουθοῦσα να τὴν κατακρίνω. Και ὅπως κάνουνε ὅλοι ὅσοι βρίσκονται σε παρόμοια θέση, άρχισα κ' ἐγὼ να κάνω τὸν ἠθικολόγο α' Ἐπί τέλους αν έχη άρρωστη μάννα και θέλη να τὴν περιποιηθῆ, να πάη, να δουλέψη σ' ένα μαγαζι ἢ σ' ένα σπίτι, ὄχι να προτιμάη αὐτὴ τὴ ζωή»

Ὅπως κι αν είναι, είχα πάρει πια τὴν άπόφαση μου να κόψω ὄριστικά κάθε δεσμὸ μαζί της. Αὐτὸ μου ὕπαγόρευε ἡ άξιοπρέπεια μου, ἡ έγωισμός μου, ὁ θυμὸς μου ἐπιτέλους πού ζητοῦσε κάπου να ξεθυμάνη.

Κοιμήθηκα πολὶ άργά με τὴν άπόφαση αὐτή.

Τὸ πρῶτὸ κάποιος μοῦ χτύπησε τὴν πόρτα. Ἀναγνώρισα τὸ συνήθισμένο χτύπημα τῆς Σμαρκῶς. Πάλι αὐτή; Ὑστερὰ ἀπὸ τὴ χτεσινή σκηνή; Τί ἔρχεται λοιπὸ νὰ κάνῃ;

Σκέφτηκα ἂν ἔπρεπε νὰ τῆς ἀνοίξω ἢ ὄχι. Κεῖνη ξαναχτύπησε μ' ἕναν τρόπο δειλὸ, διακριτικὸ,

Εἶτανε ἀκόμη πολὺ πρῶτὸ. Ὁ οὐρανὸς φαινότανε γιομάτος σύννεφα καὶ ὄλο ψιλόβρεχε. Συλλογίστηκα πὼς ὅλη τὴν ὥρα αὐτὴ ποῦ κέθεται ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα μου καὶ περιμένει, ἢ βροχὴ θὰ πέφτῃ ἀπάνω τῆς.

Ἄς κάνω καὶ τὴν τελευταία ὑποχώρηση. Ἐπιτέλους δὲ χάνω καὶ τίποτα. Μιὰ φορὰ τὴν ἀπόφασή μου γιὰ νὰ τὴν διώξω ἀπὸ κοντὰ μου τὴν πῆρα καὶ τῶρα εἶμουνε ἡσυχος. Μὰ καμιὰ πιά ὑποχώρηση, καμιὰ ἐπιείκεια στὸ παραμικρότερο γιὰτὶ ἀλιῶς κιντυνεύω νὰ γελιοποιηθῶ ἀπέναντι τῆς.

Σηκώθηκα καὶ ἀνοίξα τὴν πόρτα.

Μπῆκε μέσα μὲ τὸ κεφάλι κατεβασμένο. Προχώρησε ἀργὰ ὡς τὸ κτώφλι τῆς κάμαρας μου καὶ στάθηκε.

— Δέ φανταζόμουνε πὼς θὰ εἶχες κουράγιο νὰ μὲ ξαναἰδῆς, τῆς εἶπα.

— Ἄφησέ με νὰ σοῦ μιλήσω. Δέ σοῦ ζητῶ πιά καμιὰ συχώρηση.

— Δόξα σοὶ ὁ θεὸς ποῦ τὸ κατάλαβες

Ἔμεινε λίγη ὥρα σιωπηλὴ. Ἐπειτα μοῦ εἶπε μὲ φωνὴ ἀδύνακτι, ντροπαλῆ.

— Εἶχες δίκιο.

— Αὐτὸ ἔλιπε νάχω καὶ ἄδικο.

Σώπασε πάλι. Δυσκολευότανε νὰ προχωρήσῃ.

— Τώρα δὲν ἤρθα νὰ σοῦ ζητήσω συχώρηση. Ἦρθα μόνο νὰ σοῦ ἐξηγηθῶ.

— Τί ἐξήγηση; Τώρα πιά μοῦ εἶσαι μιὰ ξένη. Τίποτα δὲ μὰς ἐνώνει πιά. Κάνε ὅ,τι θέλεις.

— Τὸ ξαίρω. Μά....

Κοντοστάθηκε, ξερολατῆπιε.

— Μά; ξαναεἶπα ἐγὼ γελώντας, εἰρωνικὰ καὶ μὲ ἀδιαφορία.

— Εἶναι στὸ αἷμα μου. Εἶναι σάπιο τὸ αἷμα μου.

— Μμ. Ἔχουμε τώρα καὶ φιλοσοφίες;

—Μή με ειρωνεύεσαι. Σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια, τὸ αἷμα μου ... Εἶμαι ἓνα χαλατμένο, ἓνα ἄθλιο πλάσμα. Ξαίρω κ' ἐγώ. Ἴσω; νᾶναι κι ἀπὸ τὸν πατέρα μου πού πέθανε ἀπὸ μιὰ κακὴ ἀρρώστεια...

—'Απὸ τὴν ἴδια θὰ πεθάνης κ' ἐσύ ; τῆς εἶπα κόβοντας τὴνέ με μιὰ σκληράδα πού μοῦ προξενούσε μεγάλη ἡδονή.

Ἄναστέναξε.

—Κι αὐτὸ τὸ ξαίρω. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἀλιώτικα. Ἔχω τόσες φορές ὑποσχεθῆ στὸν ἑαυτό μου μὰ πάντοτε τὸνέ γελῶ. Μὲ τραβάει ἡ ἀνοιχτὴ ζωὴ. Θέλω νὰ ζήσω. Τὸ σπίτι μου εἶναι μιὰ κόλαση. Τὸ νταβάνι μοῦ κάθεται στὸ στῆθος, κ' ἡ μητέρα μου εἶναι χρόνια ἀρρωστη κι ὅλο βογγάει...

—Ξαίρω, ξαίρω, θὰ τὰ ρήξης τώρα ὅλα στὴ μάνα σου. Νὰ πῆ- γαινες νὰ δουλέψης; ἢν ἀγαποῦσες τὴ μάνα σου.

—Ἔχεις δίκιο Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάνω. Μὰ σοῦ εἶπα. Τὸ αἷμα μου εἶναι σάπιο. Εἶμαι μιὰ ἀρρωστη πού βλέπω τὸ σωστὸ μὰ μοῦ λείπει ἡ δύναμη νὰ τὸ πραγματοποιήσω. Νὰ ἤξαιρες πόσο ζηλεύω, πόσο λαχταρᾶω τὴν τίμιε ζωὴ. Μὰ με τραλαίνει ἡ ἐξοχὴ, ὁ χορὸς, τὸ γλέντι, τὸ λοῦσο. Μπροστά τους θολώνεται ἡ κρίση μου καὶ πέφτω σὰν τὸ πουλὶ πού τὸ μαγεύουνε τὰ μάτια τοῦ φειδιοῦ.

Ἔσκασα τὰ γέλια.

—'Α, ἔτσι λοιπόν ; εἶπα μὲ τόνο ειρωνικό.

Σώπασε κάμποσο ἐνῶ μὲ τὰ δάχτυλα τῆς ἔστρεψε ἀργὰ τὴν ἄκρη τῆς ζακέτας τῆς γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ διέξοδο στὴν ἀμνηχανία τῆς.

—Ἔτσι εἶναι, τόμολογῶ. Δὲν μπορῶ πιὰ νὰ σοῦ κρύβουμαι. Χρόνια κατώρθωνα νὰ σοῦ κρύβουμαι καὶ νὰ σὲ νάνω νὰ πιστεύης πὼς εἶχα σκέψη μόνο μὲ σένα. Ὁχι. Σοῦλεγα ψέματα, σὲ ἀπατούσα. Εἶχα σκέψη μὲ πολλούς. Μὰ ἐσύ εἶχες τόση κλοσύνη, τόση γενναιοφυχία ὥστε νὰ μὲ συχωρᾷς πάντα κάθε φορά πού ἀνακλύφτες κάτι.

Τὰ δάχρυα ἀρχίσκανε νὰ κυλᾶνε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς.

— Νιώθω τὴν ἀνάγκη σήμερα νὰ σοῦ ἀνοίξω ὅλη τὴν καρδιά μου. Ἡ ξομολόγηση αὐτὴ μοῦ κάνει καλὸ. Πιστεύω μάλιστα πὼς κ' ἐσύ ὁ ἴδιος περσσότερο θα μ' ἐχτιμήσης τώρα πού μαθαίνεις ἀπὸ τὸ στόμα μου τὸ ἴδιο ὅλη τὴν ἀλήθεια. Τὶ ὠρελεῖ πιὰ τὸ ψέμα ; Εἶναι ἀργὰ γιὰ νὰ σοῦ ξαναπῶ ψέματα.

Κοῦνησε τὸ κεφάλι τῆς.

Ἀκολούθησε μιὰ θλιβερὴ σιωπὴ πρὸ βάσταζε πολλὴν ὥρα.
Εἶχα συγκινηθῆ.

— Ἐσὺ δὲν μποροῦσες νὰ μοῦ χαρίσῃς αὐτὴ τὴ ζωὴ. Οὔτε τὰ μέσα σου τὸ ἐπιτρέπανε, οὔτε ἡ θέση σου. Ἐσὺ εἶσαι ἓνας κύριος στὴν κοινωνία μὲ ἔνομα καὶ δὲν μποροῦσες βέβαια νὰ παρουσιάξῃσαι στὰ δημοσίων κέντρα μὲ μιὰ κοινὴ γυναικούλα στὸ πλευρὸ σου. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ σὲ δικαιοῦνω. Ἄν εἶχα κεφάλι, θάπρεπε νὰ εἶμαι ἱκανοποιημένη μὲ αὐτὸ πρὸς μοῦ χάριζες ἐσὺ, καὶ πρὸς εἶτανε ἀρκετὸ γιὰ μιὰ ζωὴ ἤρεμη καὶ μετρημένη. Μὰ ἐγὼ θέλω συγκίνηση, θόρυβο, ζωὴ. Σοῦ τὸ εἶπα, εἶμαι ἓνα ἄθλιο πλάσμα.

Τώρα τὰ δάκρυά της γίνανε πυκνότερα. Ἡ βροχὴ χτυποῦσε στὰ τζάμια μου καὶ ὁ οὐρανὸς εἶχε γίνει κατὰμαυρος. Ζύγωνε μπόρα. Ἡ γὰρ μου ζύγωσε καὶ ἀρχισε νὰ τρίβεται ἀπάνω μου.

— Τί θέλεις τώρα; τῆ; εἶπα μὲ μιλῶν ἄκρο τόνο.

Δὲ μοῦ ἀπάντησε.

— Νιώθεις βέβαια πρὸς; εἶναι ἀδύνατο νὰ σὲ συχωρέσω μὲ ὅσα καὶ ἂν εἶπες. Ἄ δὲν ἔβλεπα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια... Μὰ τώρα νιώθω φρίκη μπροστά σου, συνάμα καὶ σιχασιά. Σὲ λυπᾶμαι βέβαια, κακομοῖρα, σὲ λυπᾶμαι βαθιά. Τὸ βλέπω, εἶσαι ἓνα ἄρρωστο πλάσμα...

Σήκωσε ξαφνικὰ τὸ κεφάλι της. Τὰ μάτια της φανήκανε κατακόκκινα ἀπὸ τὸ κλάμα.

— Αὐτὴ τὴ χάρη σοῦ ζητῶ. Νὰ μὲ θεωρήσῃς γιὰ μιὰν ἄρρωστη. Μιὰν ἄρρωστη δὲν τὴν πετοῦνε στὸ δρόμο. Δὲ σοῦ λέω νὰ μὲ γιαιτρεύῃς, γιαιτὶ, τὸ βλέπω, ἡ ἀρρώστεια μου εἶναι ἀγιάτρευτη, ἔχει ποτίσει ὅλο μου τὸ κορμί. Εἶμαι ἓνα σάπιο πλάσμα...

Μιλοῦσε γρήγορα, νευρικὰ.

— Ἐσὺ εἶσαι ἓνας ἄντρας. Σοῦ χρειάζεται μιὰ γυναίκα, σοῦ χρειάζονται πολλὲς γυναίκες. . . Μέσα στις πολλὲς, τί σὲ πειράζει ἂν εἶμαι καὶ ἐγὼ μιὰ ἀπ' αὐτές;

— Θέλεις νὰ σ' ἔχω σὰ μιὰ κοκότα; . . .

Ἔβαλε ὅλα τὰ δυνατά της καὶ μοῦ ἀπάντησε.

— Ναι, πάρε με γιὰ μιὰ κοκότα. . . Συλλογίσου, ἔχω καὶ τὴ μάννα μου ἄρρωστη χρόνια . . .

Τὸ στῆθος της ἀνεβοκατέβηκε καὶ τὰ δάκρυα κυλούσανε στὰ μάγουλά της.

Τὸ ἀστροπελέκι ξέσπασε ἐπὶ τέλους κάνοντας τὰ τζάμια μου νὰ τρίξουνε. Ἡ βροχὴ ἔπεφτε μὲ τὸ τουλούμι. Μέσα στὴν κάμαρα ἔφτανε τὸ βουητὸ τοῦ ποταμοῦ ποὺ κατέβαινε ὄξω στὸ δρόμο.

Κεῖνη ἔτρεψε. Τὴν ἔπιασα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ἔβαλα νὰ καθήσῃ σὲ μιὰ κρεέκλα.

— Σὲ φχαριστῶ. Εἴσουςε πάντα καλὸς σὲ μένα, ψιθύρισε.

Μοῦ ἔπιασε τὰ χέρια κι ἄρχισε νὰ μοῦ τὰ φιλῇ.

Τώρα ἐνα πυκνὸ σκοτιάδι εἶχε ἀπλωθῇ μέσα στὴν κάμαρα.

Ἄκουγόντανε ἀναφυλλητά. Ἡ γάτα μου ἀνεβασμένη πάνω στὸ τραπέζι τῆς μέσης, εἶχε στηλώσει τὰ πρασινοκίτρινα μάτια της πάνω στὴ Σμαρῶ καὶ πότε κοίταζε κείνη, πότε ἐμένα, μ' ἕναν τρόπο περιέργο. . .

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΤΡΥΓΟΣ

Τ' ἄγουρο φροῦτο πήρε νὰ χρυσώσῃ
γιὰ μᾶς σιτὸν κλώνο· τὸ ποθοῦσα τόσο !
Σιτὸν κῆπο μ' ἂν σεργιάνιζα καὶ μ' ὄση
λαχτάρα στὸ πλευρό σου, οὔτε ν' ἀπλώσω

στὴ σάρκα του τὸ χέρι νὰ ζυγώσῃ
δὲν ἤθελα, μὴν τύχη καὶ πληγώσω
τὴν ἄχραντη δροσιὰ του πρὶ μεστῶσῃ,
καὶ τίς χλωμές του χάρες μαραζώσω.

Μὰ σήμερα ποὺ ξύπνησε, ὦ χαρά μου !
στὴν ὄριμη τὴν ὥρα κάποιου γάμου
κι ὁ ἀβάσταχτος χυμὸς του γιὰ μᾶς στάζει,

ἀλάργα κάθε : ἀκόμα ! στὴν ἀκμὴ του
τώρα τὸ νοιώθω· αὔριο μαζί του,
ὁ τρύγος θάχῃ κάτι ἀπὸ μαράζι.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΛΑΜΟΥ